

Motion till riksdagen 2021/22:4036

av Mats Green m.fl. (M)

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2022 inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tidsbegränsa aktivitetsstödet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nystartsjobben ska förstärkas och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anställningsstöden för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga ska förstärkas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen beslutar att bemyndiga regeringen att under 2022 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 2 i motionen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att extratjänster ska fasas ut och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Myndigheten för arbetsmiljökunskap bör läggas ned och tillkännager detta för regeringen.

Förslag till anslagsfördelning

Tabell 1 Anslagsförslag 2022 för utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	7 810 253	±0
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	42 743 597	-4 524 000
1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	11 423 145	-2 068 700
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	20 684 009	826 000
1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	136 864	±0
1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020	2 545 600	±0
1:7 Europeiska socialfonden plus m.m. för perioden 2021–2027	225 000	±0
1:8 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering	43 099	±0
1:9 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	80 220	±0
1:10 Bidrag till administration av grundbeloppet	59 168	±0
1:11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	8 303	±0
1:12 Bidrag till lönegarantiersättning	1 310 000	±0
1:13 Nystartsjobb, etableringsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar	4 771 685	1 628 000
1:14 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	1 094 895	45 000
1:15 Omställnings- och kompetensstöd genom den offentliga omställningsorganisationen	75 000	±0
2:1 Arbetsmiljöverket	737 550	20 000
2:2 Arbetsdomstolen	35 448	±0
2:3 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	33 722	±0
2:4 Medlingsinstitutet	56 720	±0
2:5 Myndigheten för arbetsmiljökunskap	39 448	-20 000
2:6 Regional skyddsombudsverksamhet	112 000	±0
Summa	94 025 726	-4 093 700

Tabell 2 Beställningsbemyndiganden

Anslag	Regeringens förslag		Motionärernas avvikelse från regeringen (M)	Motionärernas förslag (M)	
	belopp	tidsperiod		belopp	tidsperiod
1:3 Kostnader för arbetsmarknads-politiska program och insatser	6 650 000	2023–2031	±0	6 650 000	2023–2031
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	14 000 000	2023–2026	+2 000 000	16 000 000	2023–2026
1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020	2 463 000	2023–2024	±0	2 463 000	2023–2024
1:7 Europeiska socialfonden plus m.m. för perioden 2021–2027	1 700 000	2023–2030	±0	1 700 000	2023–2030
1:8 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering	9 000	2023–2024	±0	9 000	2023–2024
1:15 Omställnings- och kompetensstöd genom den offentliga omställningsorganisationen	146 400	2023	±0	146 400	2023
2:6 Regional skyddsombuds-verksamhet	20 000	2023	±0	20 000	2023
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	24 988 400		+2 000 000	26 988 400	

Politikens inriktning

Inom utgiftsområde 14 lägger Moderaterna fram förslag som syftar till att arbetsmarknadspolitiken blir mer kostnadseffektiv och utformad så att fler kommer i arbete.

Moderaterna är ett parti för de som jobbar, för de som vill jobba och de som har jobbat. Att så många som möjligt arbetar är centralt för vårt nuvarande och framtida välstånd, men det är mer än så. Det är också en fråga om vilket samhälle vi vill ha. Sverige ska vara ett land där alla gör sin del. När det lönar sig att arbeta blir det tydligt att det är rätt att anstränga sig för att skapa en bättre tillvaro för sig själv och för andra.

Trots en lång högkonjunktur före coronapandemin lyckades inte regeringen bryta de stora problemen med utanförskap och bidragsberoende och aldrig tidigare har förutsättningarna för grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden varit lika dåliga redan innan en kris slog till. När Sverige gick in i coronakrisen var vi det enda landet i hela EU som ökat arbetslösheten sedan 2014. Antalet långtidsarbetslösa uppgick till cirka 155 000, en ökning med närmare 20 000 sedan hösten 2014.

Utvecklingen under krisen har förstärkt problemen på den svenska arbetsmarknaden. Rekordmånga – omkring 190 000 – personer har varit inskrivna som arbetslösa hos Arbetsförmedlingen i över ett år. Sverige har haft den sämsta utvecklingen av arbetslösheten av alla EU-länder sedan 2014 och har nu den fjärde högsta arbetslösheten (9 procent) i EU. Bara Grekland, Spanien och Italien har högre arbetslöshet.

Konjunkturinstitutet bedömer att arbetslösheten kommer att ligga kvar på en hög nivå även kommande år även om den bedöms minska till strax under 8 procent som en följd av att restriktionerna avvecklas. Den utbredda arbetslösheten drabbar de som redan i dag står långt ifrån arbetsmarknaden allra hårdast. Långtidsarbetslösheten riskerar att bita sig fast på höga nivåer även efter pandemin – Arbetsförmedlingen bedömer att antalet långtidsarbetslösa kommer stabiliseras på nivåer runt 170 000 personer. Konjunkturinstitutet bedömer att den rekordhöga långtidsarbetslösheten bidrar till att arbetslösheten under flera år kommer att ligga kvar på högre nivåer än före pandemin.

Sverige hade alltså även före krisen stora problem på arbetsmarknaden. Problem som nu förvärras och riskerar att bestå under lång tid. Nu behövs reformer för att förhindra att människor hamnar i långvarigt bidragsberoende och underlätta för dem som befinner sig i det att ta sig ur.

Anslag 1:1 Arbetsförmedlingen

Moderaterna delar regeringens bedömning om resursbehov 2022 för Arbetsförmedlingen. Moderaterna menar dock att det tillskott om totalt 470 miljoner kronor som tillförs anslaget 2022 tydligt ska riktas till att bryta passiviteten bland de långtidsarbetslösa för att de snabbare ska komma i arbete. Antalet praktikplatser behöver bli större, dels för att öppna nya vägar till jobb, dels för att pröva den enskildes arbetsförmåga och arbetsutbud. Fler behöver också gå de utbildningar som finns att tillgå. Det behöver bli tydligt att de som omfattas av utbildningsplikten har en skyldighet att också utbilda sig. Myndighetens kontroll måste också stärkas både vad gäller fristående aktörer och vad gäller arbetslösas ansträngningar att få eller kunna få ett jobb. De som anstränger sig för att komma i jobb ska få rätt stöd och inte lämnas i passivitet, samtidigt som de som inte anstränger sig ska mötas av sanktioner i form av indragen ersättning. På alla dessa områden finns idag stora brister.

För att arbetslösa med längre arbetslivserfarenhet, ofta äldre personer, ska kunna upprätthålla och utveckla sin kompetens vill Moderaterna att myndigheten erbjuder större möjligheter till praktisk kompetensutveckling på en arbetsplats. Till följd av Moderaternas förslag om att återinföra den övre tidsgränsen i sjukförsäkringen bör Arbetsförmedlingen under 2022 vidta nödvändiga åtgärder för att förbereda en ordnad övergång till aktivitetsstödet för de personer som lämnar sjukförsäkringen. För att säkerställa detta och för att dessa personer får rätt stöd för att kunna återgå till arbetslivet bör programmet arbetslivsintroduktion återinrättas.

Anslag 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Arbetslöshetsförsäkringen som effektiv omställningsförsäkring

Som en följd av pandemins effekter på arbetsmarknaden har regeringen tillfälligt, fram till och med 2022, höjt nivån i a-kassan och lättat på kvalificeringsvillkoren. I takt med att restriktionerna lättats förbättras nu läget på arbetsmarknaden. Inflödet till arbetslös-

het är tillbaka på 2019 års nivåer. För Moderaterna är det viktigare med reformer för att fler ska få jobb och som motverkar att arbetslösheten biter sig fast på höga nivåer än att a-kassan är kvar på höga nivåer även 2022.

A-kassan ska vara skälig. Men Sverige bör inte ha en a-kassa som leder till högre arbetslöshet över tid. Den som under kort tid blir arbetslös ska ha en god trygghet – men det behöver sedan följas av en tydlig avtrappning och tidsgränser för att människor inte ska fastna i bidragsberoende. Arbetslinjen ska alltid värnas i våra bidrags- och ersättningssystem samtidigt som systemen måste anpassas efter de förändringar som sker på arbetsmarknaden. Moderaterna föreslår därför att de temporärt höjda taken under ersättningsdag 1–100 och efter dag 100, den temporärt höjda grundersättningen, den temporärt införda lägstanivån på grundersättningen och det temporärt lättade arbetsvillkoret upphör att gälla den 1 mars 2022 istället för den 2 januari 2023. Anslaget föreslås därför minskas med 4 125 miljoner kronor 2022.

Moderaterna avvisar även regeringens förslag om färre karensdagar i arbetslöshetsförsäkringen vilket minskar anslaget med 345 miljoner kronor 2022 jämfört med regeringens förslag. Dessa medel används till prioriterade satsningar.

Det är viktigt att värna a-kassans roll som omställningsförsäkring och tiden för a-kassa bör därför kortas. Från och med 2023 föreslår Moderaterna att antalet ersättningsdagar med a-kassa begränsas till ett år, eller 265 ersättningsdagar från och med 2023. Nivån på taket i a-kassan, samt ersättningens avtrappning, bör fortsatt vara sådan att den tydligt uppmuntrar till att söka och skaffa jobb. Moderaterna föreslår därför att taket i arbetslöshetsförsäkringen under de 100 första dagarna av arbetslösheten uppgår till 910 kronor per dag och därefter uppgår till 680 kronor per dag. Förslaget ger starkare drivkrafter till arbete än regeringens förslag. Samtidigt säkerställer avtrappningen av ersättningen att den tydligt uppmuntrar till att söka och skaffa jobb. Till följd av förslaget föreslås anslaget minska med 1 700 miljoner kronor 2023 och 1 600 miljoner kronor 2024.

Tidsbegränsa aktivitetsstödet

Moderaterna föreslår att aktivitetsstödet ska upphöra vid arbetslöshet längre än tre år så att fler arbetslösa än i dag möter en avtrappning. Ersättningen vid arbetslöshet påverkar de arbetslösas drivkrafter för arbete. Det är därför önskvärt med en avtrappning av ersättningen relaterat till arbetslöshetstidens längd. I dag är det dock många arbetslösa som inte möter en sådan avtrappning. Personer som varit kvalificerade för a-kassa får, om de fortfarande är arbetslösa när ersättningsdagarna tagit slut, i stället aktivitetsstöd om de deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program. För de personer som uppfyller villkoren i a-kassan är ersättningsnivåerna i aktivitetsstödet desamma som i a-kassan. Detta innebär att många personer i dag kan vara arbetslösa under lång tid med bibehållen ersättningsnivå. För att förstärka drivkrafterna behöver därför möjligheten till ersättningar som överstiger försörjningsstödet begränsas. Reformen föreslås gälla från och med 2023. Till följd av förslaget minskas anslaget med 5 500 miljoner kronor 2023 och 5 600 miljoner kronor 2024.

Färre personer i aktivitetsstöd

Moderaternas förslag om förstärkta nystartsjobb och lönebidrag samtidigt som extratjänsterna fasas ut innebär färre personer i aktivitetsstödet. Anslaget föreslås därför

minskas med 520 miljoner kronor 2022, 1 261 miljoner kronor 2023 och 958 miljoner kronor 2024.

Moderaterna avvisar regeringens satsning på fler extratjänster och introduktionsjobb vilket innebär en ökning av anslaget med 437 miljoner kronor 2022, 440 miljoner kronor 2023 och 370 miljoner kronor 2024. Till följd av att Moderaterna avvisar regeringens förslag om särskilda regler i sjukersättningen för personer över 60 år ökas anslaget med 29 miljoner kronor 2022 och 116 miljoner kronor från och med 2023. Moderaternas förslag om övre tidsgräns i sjukpenningen medför att anslaget ökas med 4,1 miljarder kronor från och med 2023.

Sammantaget minskar Moderaterna anslaget med 4 224 miljoner kronor 2022, 3 805 miljoner kronor 2023 och 3 572 miljoner kronor 2024.

Anslag 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser

En viktig del i en effektiv arbetsmarknadspolitik är att rätt individ får ta del av rätt insats. Detta både för att säkerställa att politiken ger avsedd effekt och för att säkerställa att skattebetalarnas pengar används på bästa sätt. Extratjänsterna har under flera år uppvisat svaga resultat. Moderaterna avvisar därmed regeringens satsning på att öka antalet extratjänster och introduktionsjobb till förmån för förstärkta nystartsjobb och lönebidrag för personer med en funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga. Detta innebär en minskning av anslaget med 1 239 miljoner kronor 2022, 1 327 miljoner kronor 2023 och 1 137 miljoner kronor 2024.

Moderaterna föreslår även ett stopp för nya anvisningar till extratjänster från och med 1 januari 2022 vilket innebär att insatsen fasas ut i takt med att befintliga extratjänster upphör enligt redan fattade beslut. Anslaget föreslås därför minskas med 670 miljoner kronor 2023, 1 936 miljoner kronor 2024 och 1 533 miljoner kronor 2024. Vidare innebär Moderaternas förslag om förstärkta nystartsjobb och lönebidrag att färre personer är i behov av insatser som finansieras från anslaget. Detta innebär en minskning av anslaget med 160 miljoner kronor 2022, 565 miljoner kronor 2023 och 378 miljoner kronor 2024.

Sammantaget minskar Moderaterna anslaget med 2 069 miljoner kronor 2022, 3 828 miljoner kronor 2023 och 3 049 miljoner kronor 2024.

Anslag 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.

Möjligheterna på arbetsmarknaden begränsas ofta för människor som har synliga eller osynliga funktionsnedsättningar. Inte på grund av deras egen kapacitet utan på grund av stelbenta system och en förlegad syn på människors förmåga. Moderaterna anser att alla som vill och kan arbeta ska ha den möjligheten – varje människas arbetsförmåga ska tas tillvara.

Över 40 000 personer som har en funktionsnedsättning har varit arbetslösa i över 12 månader, en ökning med minst 5 000 personer på två år. Till följd av brister inom Arbetsförmedlingen är det sannolikt att mörkertalet är betydande.

Under samma period har antalet personer som har arbete med lönestöd anpassat för personer med funktionsnedsättning minskat med 9 000. Grunden för lönestöden är att arbetsgivaren kompenseras genom lägre anställningskostnader i den utsträckning som

arbetsförmågan hos arbetstagaren är nedsatt. Taket för den ersättningsgrundande lönen är dock lägre än många ingångslöner och bör därför höjas på samma sätt som i nystartsjobben för att fler personer med en funktionsnedsättning ska lämna arbetslöshet för arbete.

Moderaterna föreslår en höjning av taket för den bruttolön som arbetsgivaren får ersättning för när denne anställer personer med någon av de olika formerna av lönebidrag eller skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare. Moderaterna föreslår att taket höjs från dagens 20 000 kronor per månad till 22 000 kronor per månad för nya beslut under perioden 1 april 2022 till utgången av 2023. Anslaget föreslås därför tillföras 826 miljoner kronor 2022, 1 542 miljoner kronor 2023 och 1 588 miljoner kronor 2024. Till följd av att förslaget väntas innebära att fler personer övergår till lönebidrag föreslår Moderaterna att regeringens bemyndigande för anslaget att ingå ekonomiska åtaganden justeras enligt tabell 2.

Anslag 1:13 Nystartsjobb, etableringsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställning

Från arbetsmarknadsforskningen vet vi att de arbetsmarknadsinsatser som mest liknar ordinarie arbeten är de mest effektiva för att föra arbetslösa närmare arbetsmarknaden. Nystartsjobben har också visat sig vara ett effektivt verktyg under tidigare kriser och lågkonjunkturer för att få människor tillbaka på arbetsmarknaden. En fördel med nystartsjobben är att de är enkla för arbetsgivaren och inte är behäftade med lika omfattande administration som andra lönestöd.

För att färre personer ska fastna i långtidsarbetslöshet föreslår Moderaterna att ersättningen till arbetsgivare som anställer personer med nystartsjobb tillfälligt höjs för nya beslut under perioden 1 april 2022 till och med utgången av 2023. För personer som varit arbetslösa mellan 1 och 2 år höjs ersättningen från 1 till 2 arbetsgivaravgifter. För personer som varit arbetslösa 2–3 år höjs ersättningen från 2 till 2,5 arbetsgivaravgifter och för personer som varit arbetslösa i mer än tre år eller är nyanlända invandrare höjs ersättningen från 2,5 till 3 arbetsgivaravgifter. För ungdomar som varit arbetslösa mellan 6 månader och 2 år höjs ersättningen så att den totala lönekostnaden för arbetsgivaren motsvarar kostnaden för att anställa en person över 25 år som varit arbetslös 1–2 år med nystartsjobb enligt Moderaternas förslag. För övriga deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin höjs ersättningen från 1 till 2 arbetsgivaravgifter. Moderaterna föreslår samtidigt att taket för den ersättningsgrundande bruttolönen per månad höjs från 20 000 kronor till 22 000 kronor för nya beslut under perioden 1 april 2022 till och med utgången av 2023.

Moderaterna tillför därför anslaget 1 628 miljoner kronor 2022, 5 366 miljoner kronor 2023 och 3 735 miljoner kronor 2024.

Anslag 1:14 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare

Till följd av att fler personer får nystartsjobb som en följd av Moderaternas förslag samtidigt som Moderaterna avvisar regeringens förslag om ytterligare extratjänster och introduktionsjobb föreslår Moderaterna att anslaget ökas med 45 miljoner kronor 2022 och minskas med 78 respektive 49 miljoner kronor 2023 respektive 2024.

Anslag 2:1 Arbetsmiljöverket

En bra arbetsmiljö är grundläggande för att fler människor ska få möjlighet att arbeta längre och utan risker för ohälsa. Det är positivt att regeringen har tagit till sig den kritik som Moderaterna under flera år har riktat mot den förda arbetsmiljöpolitiken. Det gäller särskilt arbetsmiljöproblemen inom offentlig sektor, där höga sjuktal bland personal i kvinnodominerade verksamheter som sjukvård, skola och omsorg visar på stora brister i arbetsmiljön och det förebyggande arbetsmiljöarbetet.

Även om arbetsmiljön har förbättrats på många plan är det oroväckande att anmälningarna om arbetssjukdomar bland kvinnor som orsakats av organisatoriska och sociala problem nu åter ökar enligt den senaste arbetsskadestatistiken. Dessa problem orsakar hälften av alla anmälda arbetssjukdomar bland kvinnor. En viktig orsak är utvecklingen inom kvinnodominerade branscher som vård och omsorg.

Moderaterna anser att Arbetsmiljöverket har en central roll för att uppnå väl fungerande arbetsmiljöer på den svenska arbetsmarknaden och vill se en översyn av myndighetens verksamhet för att ytterligare effektivisera dess arbete.

Moderaterna har en högre ambition än regeringen vad gäller antalet inspektioner och ökar därför anslaget med 20 miljoner kronor 2022 och 40 miljoner kronor från och med 2023.

Anslag 2:5 Myndigheten för arbetsmiljökunskap

Moderaterna anser att Myndigheten för arbetsmiljökunskap bör läggas ner och upphöra som myndighet den 31 december 2022. Moderaterna minskar därför anslaget med 20 miljoner kronor 2022, 39 miljoner kronor 2023 och 40 miljoner kronor 2024.

Mats Green (M)

Saila Quicklund (M)

Josefin Malmqvist (M)

Ann-Sofie Lifvenhage (M)